

WINTERLICHT.

“Thomas van Aquino kun je ook bij daglicht in de Librije bestuderen en om te bidden heb je geen licht nodig”

Het loopt tegen het eind van de zomer. De dagen zijn alweer merkbaar aan het korten. Broeder Philippus heeft belet gevraagd bij de proost. Zijn vierde verzoek om in de komende winter wat meer licht op zijn kamer te mogen branden, is wederom afgewezen. Zijn argument dat hij zich wil verdiepen in leven en werken van Thomas van Aquino heeft de proost niet tot andere gedachten gebracht.

Omdat er van hem, zo vrekkelig als den duvel, niets valt te verwachten en Philip zelf zo arm is als een kerkrat moet hij wel andere wegen gaan bewandelen om in de donkere wintermaanden wat meer licht op zijn kamer te krijgen.

“Of je licht kunt opslaan ?”

Nou, zo'n vraag heeft Dionysius nog nooit gehoord.

“De vraag of je licht kunt opslaan, lijkt mij afhankelijk van het antwoord op de vraag of licht ‘materie’ is. Als licht materie is, dan valt aan te nemen dat je het op een of andere manier kunt opslaan. Maar als licht geen materie is, dan valt ten zeerste te betwijfelen of je het kunt opslaan. Dus ik zou zeggen: zoek eerst eens uit of licht materie is of niet. Als je daar het antwoord op gevonden hebt, kom je nog maar eens terug.”

Materie, materie !! Hij weet bij God niet wat ‘materie’ is.

“Witte gij wè materie is ?” vraagt hij aan de tuinman.

“Nou ja, èh, zo' bietje wel ja. Da's eigenlijk alles wa'ge vast kunt vatte.

Unne mooie meid bevobbeld, die kunde lekker vastvatte, dus da's materie.”

“Gij smerigen duvel, om zulleken onzin heb ik natuurlijk nie gevraagd. Gij moet'r de leefregel van Gregorius nog's op noaleze !!”

“Gregorius is in het Latijn en da's allenig mar bestemd veur van die geleerde Latinisten en doar heur ik gelukkig nie bij.”

Dionysus zit in zijn studeerkamer en geniet van de laatste nazomerse zonnestrallen die zijn kamer verwarmen en verlichten. Hij heeft al een paar keer een harde klap gehoord maar daar geen aandacht aan besteed.

Als de herrie aanhoudt, kijkt hij toch even naar buiten om te zien

wat er gaande is. Hij ziet Philippus met een grote kist in de weer, ietsje naar links schuiven, ietsje naar rechts, een beetje schuiner, een beetje kantelen en dan opeens met een **klap** het deksel dicht.

Omdat de herrie enkele dagen aanhoudt, wil hij toch wel eens weten waar Philip nu precies mee bezig is.

Hij sluipt de tuin in en nadert hem zo dicht mogelijk, maar probeert wel ongezien te blijven. Met een daverende klap slaat Philip het deksel weer dicht, een paar vogels vliegen op waardoor een appel uit de boom valt, op het hoofd van Dionysius die een kreet van pijn slaakt: *“AUW !!!”*

De verschrikte blikken van de beide mannen ontmoeten elkaar.

“Wat ben je nou toch al dagenlang een herrie aan het maken ? Ik kan mijn gedachten niet bij mijn werk houden door al dat lawaai van jou. Waar ben je toch mee bezig ?”

Philip legt aan de kanunnik uit dat je graan kunt bewaren om een wintervoorraad te hebben, dat je water kunt bewaren voor tijden van droogte en dat je van wijn een voorraadjie kunt aanleggen voor als er eens een schaarste komt.

En nu heeft hij bedacht dat er in de zomer eigenlijk een overvloed aan licht is. Omdat de proost te vrekkelig is om hem wat extra kaarsen te geven, is hij nu aan het experimenteren om voor de donkere wintermaanden iets van dat overvloedige zomerlicht in zijn kist te vangen.

Hij laat het zonlicht in zijn kist vallen, sluit die razendsnel en kijkt dan door een klein gaatje of het licht er in zit.

Tot nu toe zijn zijn experimenten niet erg succesvol.

Misschien kan de geleerde heer kanunnik hem nog wat adviezen geven.

Dionysius heeft met belangstelling en stijgende verbazing naar het relaas geluisterd. Hij is er even sprakeloos van.

Hij weet niet meteen of hij het idee nou buitengewoon dom moet vinden..... of dat het misschien wel uiterst geniaal is.

In de kern van de zaak is die gedachte van overvloed en schaarste, natuurlijk een uitstekend idee. Daar valt niets op af te dingen. Maar ja, die materiële vraag, daar zit hij toch wel mee.

Hij vraagt of Philip nog onderzoek heeft gedaan naar de vraag of licht nu wel of niet materie is. Philip moet bekennen dat hij het alleen met de tuinman besproken heeft.

“Wat ? De tuinman ? Vind jij deze ongeletterde aardworm, die sakkerju geen woord van de Latijnse taal beheerst, de aangewezen persoon om een dergelijke we-ten-schap-pe-lij-ke vraag voor te leggen ? Die rokkenjager ? Kom morgen na de lauden naar mijn kamer, dan praten we verder.”

2 van 4 . Winterlicht. 1.435 woorden.

Dionysius maakt zich uit de voeten.

“Als gevolg van een aaneenschakeling van vulkanische explosies op de zon ontstaat er licht dat het heelal in wordt geslingerd en ook de aarde bereikt. Als die vulkanen uit geëxplodeerd zijn dan wordt het niet alleen op de zon, maar ook hier op aarde donker en koud. Omdat het licht zich met een weergaloze snelheid voortbeweegt, moet je, om het te vangen, een deksel construeren dat sneller sluit dan de snelheid van het licht. Want,”

zo zet de oude kanunnik zijn college voort,

“als je de klep op jouw kist sluit met een snelheid die minder is dan die van het licht, dan is jouw licht al ontsnapt voordat de klep dicht is.

Zo, ga met die wijsheid nog maar eens aan de slag. Dag Philip.”

Vulkaanexplosies ? Snelheid van het licht ?
Wat moet hij daar mee ?

De herfst neemt bezit van de stad. Avond aan avond valt de regen met bakken uit de lucht en in korte tijd zijn alle bladeren van de bomen gestormd. Als Philip 's-middags rond de klok van vier thuis komt, moet hij al een kaars aansteken. Zijn winterrantsoen zal met Driekoningen op zijn en wat dan ?

In de wintermaanden is hij veelvuldig bij de timmerman en de smid. Hij wordt ook vaak gezien bij het garnizoensgebouw waarin de Spanjaarden gelegerd zijn. Zijn omgang met die Spaanse lieden bevalt de overste niet erg en die vraagt hem om uitleg.

Philip vertelt dat hij de timmerman en de smid aan het helpen is om explosiebestendige kisten te maken voor de Spaanse kruitmeester.

De overste kijkt hem eens indringend aan.

Philip begrijpt maar al te goed dat hij geen snars van zijn verhaal gelooft.

In een donkere nacht in het vroege voorjaar sleept Philippus met zijn vriend Tias het product van zijn winterarbeid naar de benedentuin van de dekenij en verdwijnt spoorloos in de hoop dat niemand hem heeft gezien.

Zijn instrument van hout en metaal waarop de loop van een geweer staat, trekt veel aandacht. Broeders, kanunniken en

3 van 4 . Winterlicht. 1.435 woorden.

burgers verzamelen zich rond het merkwaardige apparaat. Zij vragen zich hardop af wat de bedoeling en de werking ervan kan zijn maar vooral ook wie het daar heeft neergezet. Philippus komt toevallig ook eens langs en wisselt nieuwsgierige vragen uit met de omstanders. Na enkele weken is de aandacht voor het vreemde instrument weggeëbd. De middagzon staat inmiddels ook wat hoger aan de hemel.

Er klinkt een knal over de stad. Even later weer één die de voorgaande in heftigheid overtreft. Nieuwsgierigen komen op het geluid af. Ze zien Tias de tuinknecht die in de benedentuin rustig de paden loopt te schoffelen. Knallen ?? Nee, hij heeft geen knallen gehoord en heeft ook niemand gezien. Het gedaver leidt tot een driftige discussie tussen de proost en de overste.

“Waar haalt die malloot van een Philip van jou het lef vandaan om de stad zo de stuipen op het lijf te jagen met zijn kanonslagen ?”

“Die kanonslagen heer proost, zijn niet van broeder Philippus. Die zit in de librije. Daar bestudeert hij de werken van Thomas van Aquino .”

De volgende dagen houden de kanonslagen aan maar zij komen niet meer uit de richting van de benedentuin. De Staatse troepen onder leiding van Prins Maurits hebben de stad omsingeld en proberen de Spanjaarden te verdrijven. Na enige dagen van strijd en kanongebulder neemt Maurits de stad in. Alle Roomsche burgers worden in hun bewegingsvrijheid beperkt. Kanunniken, broeders en nonnen moeten de stad verlaten. Ook voor Philippus komt het uur om afscheid te nemen van Zutphen. Hij gaat terug naar zijn familie in Enthofen.

In de archieven van Enthofen van 1598 wordt de naam van ene “Philippus den Kistenmaker” vermeld. Of deze Philippus kisten maakte met de bedoeling er winterlicht in op te slaan ? Dat vermelden de archiefstukken niet.
